

Kaasrahastanud
Euroopa Liit

Agrone

Omahind ja kattetulu
põllumajandusettevõttes

Kuidas teha juhtimisotsuseid?

Janeli Uibu 25.09.2026

Käive ei ütle, kas tootmine teenib

- Mis maksab ühe tonni vilja tootmine?
- Mis maksab ühe liitri piima tootmine?
- Milline kultuur toob hektari kohta kõige rohkem tulu?

Kas vastus on “umbes” või “raamatupidaja teab”?

Kaks arvestust vastavad eri küsimustele

	Finantsarvestus	Juhtimisarvestus
Kellele	Osanikud, pank, maksuhaldur	Juht, nõustaja, meeskond
Reeglid	Raamatupidamise seadus ja RTJ	Ettevõtte otsustab ise
Lõige	Terve ettevõtte, majandusaasta	Kultuur, loomarühm, hooaeg
Küsimus	Kui palju ettevõtte teenis?	Mis tasub end ära ja mis mitte?

Muutuvkulud liiguvad koos mahuga, püsikulud mitte

Muutuvkulud

Kasvavad iga lisahektari, -tonni või –looma kohta.

Seeme, väetis, taimekaitse, kuivatus, sööt, veterinaaria, kütus, tükitöö.

Püsikulud

Tekivad ka siis, kui toodang väheneb.

Maarent, masinate ja hoonete kulum, laenuintress, juhtimine, raamatupidamine, püsitöötajate põhipalk.

Teine jaotus: **otsekulu** on seotud konkreetse tootega, **kaudkulu** tuleb tootmisharudele jaotada.

Omahind näitab, mis maksab ühe ühiku tootmine

Omahind (EUR/t, EUR/l, EUR/kg) = tootmiskulud / toodangu kogus

Muutuv omahind

- Ainult muutuvkulud
- Lühiajalise hinnaotsuse alampiir

Tootmisomahind

- Lisaks tootmise üldkulud
- Nii hinnatakse varusid (RTJ 4)

Täisomahind

- Kõik kulud, ka juhtimine ja müük
- Pikaajaline alampiir

Kattetulu näitab, mis jääb püsikulude katteks

Toodangu väärtus (müük + oma kasutus)

- muutuvkulud

= Kattetulu 1

- masinatööd

= Kattetulu 2

- püsikulud

= Tootmisharu tulem

Alustuseks arvutage **hektari või looma kohta**, seejärel kogu pinna või karja kohta.

- **Positiivne tulem:** haru aitab püsikulusid katta.
- **Negatiivne tulem:** toodangu väärtus ei kata isegi otseseid kulusid.

Toetused näidake **eraldi real**.

Neli juhendit määravad, kuidas omahind aruandes paistab

RTJ 4 Varud

Mis läheb toodangu soetusmaksumusse ja mis on perioodikulu

RTJ 5 Põhivarad

Masinate ja hoonete kulum, mis jõuab omahinda

RTJ 7 Bioloogilised varad

Loomad, kasvav vili, istandused ja saak koristamise hetkel

RTJ 12 Sihtfinantseerimine

Kuidas toetused aruandes kajastuvad

Kehtivad redaktsioonid kuni 2026. aasta lõpuni alanud perioodidele; uued alates 01.01.2027, fin.ee

Mis läheb toodangu omahinda ja mis mitte

Omahinda (varudesse)

- Seeme, väetis, sööt, materjal
- Otsene tööjõud
- Tootmise üldkulud proportsionaalselt: kulum, remont, tootmisjuhi palk
- Normaalsed tootmiskaod

Kohe perioodikuluks

- Normaalsest suuremad kaod
- Alakoormusest katmata püsikulud
- Administratiivkulud
- Valmistoodangu ladustamine, turustus

Püsivad üldkulud jaotatakse **normaalse tootmismahu** alusel – halb saak ei tõsta varude väärtust.

RTJ 7 Bioloogilised varad

Elusvara ja saak hinnatakse õiglates väärtuses

Bioloogiline vara

Lehm, kana, siga, kasvav vili, marjaistandus

Toodang

Koristatud vili, lüpstud piim: õiglane väärtus - müügikulud

Varud

See väärtus saab seotusmaksumuseks, edasi RTJ 4 järgi

Õiglast väärtust ei saa mõistliku kulu ja pingutusega hinnata: soetusmaksumus (p 12, 29)

RTJ 7 Bioloogilised varad

Sama saak, kaks erinevat numbrit

Näide: 800 tonni otra

140 EUR/t

Tootmiskulu: 112 000 EUR / 800 t

160 EUR/t

Kokkuostuhind, millega saak võetakse varudesse: 128 000 EUR

16 000 EUR vahe jõuab kasumiaruandesse enne, kui tonnigi on müüdud

Uued redaktsioonid

Mis muutub 1. jaanuarist 2027

Juhend	Muudatus	Mida see tootjale tähendab
RTJ 7	Õiglast väärtust ei pea hindama, kui kulu ja pingutus pole kasuga proportsioonis (p 30)	Nt kõrvaltegevusena peetava metsa iga-aastane ümberhindlus võib ära jääda
RTJ 4, RTJ 10	Tagastusõigusega müük; tulu kajastamiseks peab ostja kauba aktsepteerima	Vaata üle müügilepingute tingimused
RTJ 12	Sisulisi muudatusi pole	Toetuste arvestus jääb samaks
Kõik	Arvestuspõhimõtete muutus kajastatakse üldjuhul tagasiulatuvalt (RTJ 1 p 70-73)	2027. a aruandes korrigeeritakse 2026. a võrdlusandmeid

Allikas: rahandusministri 17.07.2026 määrus nr 10; RTJ muudatuste kokkuvõte, fin.ee

Näide: talinisu kattetulu 1 ha kohta

	€/ha
Toodangu väärtus: 6,0 t x 200 EUR/t	1 200
Seeme	-110
Väetised	-320
Taimekaitse	-150
Kuivatus ja transport	-90
Kindlustus ja muu	-40
Kattetulu 1	490
Masinatööd: kütus, remont, töötasu, kulum	-240
Kattetulu 2	250
Püsikulud: rent, juhtimine, üldkulud	-220
Tulem enne toetusi	30

- Harul on positiivne kattetulu, aga püsikulud kaotavad selle peaaegu ära.
- Toetus toob täiendava tulemi.

Näites lisatud numbrid on näitlikud ning ei pruugi peegeldada reaalsset elu.

Omahind sõltub sellest, milliseid kulusid arvestada

118 EUR

Muutuv omahind: 710 EUR / 6 t

158 EUR

Koos masintöödega: 950 EUR / 6 t

195 EUR

Täisomahind: 1 170 EUR / 6 t

Tasuvuspunkt: hinnaga 200 EUR/t on vaja vähemalt 5,85 t/ha ($1\,170/200$).

Tundlikkus: hind -20 EUR/t tähendab -120 EUR/ha ja tulem on -90 EUR/ha.

Näitlikud arvud eelmiselt slaidilt, ümardatud

Neli otsust, mida kattetulu aitab teha

Mida kasvatatada?

Võrrelge kultuure kattetulu järgi hektari kohta, mitte saagi või käibe järgi.

Oma masin või teenus?

Teenus on muutuvkulu, oma masin püsikulu. Võrrelge kogukulu hektari kohta.

Müüa kohe või hoida?

Hoida, kui oodatav hinnatõus ületab ladustamise, kadude ja raha seismise kulu.

Kas võtta lisatellimus?

Vaba võimsuse korral piisab, kui hind katab tellimuse lisakulud.

Lühiajaliselt peab hind katma muutuvkulud.
Pikaajaliselt kõik kulud.

Hooaja võib üle elada hinnaga, mis ületab muutuva omahinna. Aastaid nii jätkata ei saa: kulum, rent ja laen tuleb samuti katta.

Vead, mis moonutavad omahinda

- **Toetus peidab kahjumi.** Haru tundub kasumlik ainult toetuse tõttu.
- **Oma sööt on “tasuta”.** Sisekasutus tuleb hinnata turuhinnas.
- **Pere töö jääb hindamata.** Omaniku aeg on kulu, mis peab kaetud saama.
- **Kulum ununeb.** Masin vananeb ka siis, kui laen on makstud.
- **Üldkulud jaotatakse suvaliselt.** Valige alus (ha, pead, masinatunnid) ja hoidke seda aastast aastasse.

Kuidas homme alustada – viis sammu

1. Looge raamatupidamisse **kulukohad** tootmisharude kaupa – teravili, raps, piimakari.
2. Koguge **koguseid** – hektarid, tonnid, liitrid, loomad, masinatunnid.
3. Pange **üldkulude jaotusalused** kirja raamatupidamise sise-eeskirja.
4. Koostage **kattetulu plaan** enne külvi ja **tegelik arvestus** pärast koristust.
5. Kui tulem jääb oodatust väiksemaks, ärge lükake seda edasi – **vaadake üle kulud, andmed ja tootmise korraldus.**

Kokkuvõtteks

Kattetulu

Näitab, milline haru tasub end ära.

Omahind

Näitab hinna alampiiri lühikeses ja pikas plaanis.

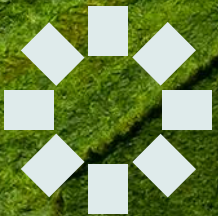
RTJ

Määrab, kuidas see aruandes paistab. Otsuse teete teie!

Allikad:

- RTJ 4, 7 ja 12 ning RTJ muudatuste kokkuvõte 2026 (fin.ee, Raamatupidamise Toimkond)
- Maaelu Teadmuskeskus “Kattetulu arvestused taime- ja loomakasvatuses” (metk.agri.ee)

 Agrone

Hoiame elu maal!